

Honderden keren bent u er waarschijnlijk langs gereden, bijvoorbeeld terug naar huis vanaf de snelweg. U gaat onder het spoor door bij het Hamstergat, u ziet autobedrijven, het politiebureau, het Rode Dorp, het gat bij de drie Notenboomen en de grachtenpanden. U let op de verkeerslichten en de fietsers en uw aandacht gaat uit naar wat er aan de linkerkant gebeurt. Daardoor ontgaat het u wat er allemaal aan de rechterkant te zien is. Als dit uw ervaring is dan gaat daar verandering in komen. We gaan namelijk het ritje overdoen maar dan over het water, waar u vlak langs reed.

Dat water heeft een langere historie dan de aangrenzende wijk Nieuwe Park. Ook liggen er interessante kunstwerken in en over het water. Kunstwerken? Ja, maar dan geen artistieke beelden maar bouwkundige kunstwerken zoals bruggen en sluisen. Op dit kleine stukje komen er verrassend veel voor en allemaal anders. Ze zijn aangelegd voor de scheepvaart. Die was vroeger heel belangrijk voor Gouda maar is ook nu nog belangrijker dan u misschien denkt. We hebben het natuurlijk over de Gouwe, van oorsprong maar een klein riviertje dat het veengebied ten westen van Gouda ontwaterde. Het ontsprong in de buurt van het huidige Boskoop en stroomde met vele bochten via het huidige centrum van Gouda naar de Hollandsche IJssel.



*Gouda volgens militaire topografische kaart rond 1840
bron: Wim Denslagen: De Nederlandse monumenten van
geschiedenis en kunst: Gouda*

Al in de middeleeuwen werd er een kanaal gegraven tussen de Gouwe en de Rijn bij Alphen en werd bij Gouda een sluis aangelegd. Zo ontstond er een verbinding voor de scheepvaart binnendoor tussen de Zuiderzee en Zeeland. Er werd druk gebruik gemaakt van die route en Gouda lag natuurlijk zeer strategisch. De schattingen van het scheepvaartverkeer in de 16^{de} eeuw liggen tussen de 7000 en 10000 schepen per jaar.

De bochten zijn inmiddels afgesneden en de rivier is nu volledig gekanaliseerd. Een van die bochtafsnijdingen is de Nieuwe Gouwe (van Hamstergat naar Bolwerk) die tussen 1908 en 1910 werd gegraven. Later meer over dit kanaal, want we zouden onze vaartocht beginnen bij het Hamstergat vlakbij de splitsing

van de Gouwe in de Nieuwe Gouwe en het Gouwekanaal. Dat laatste kanaal werd aangelegd in 1939 samen met de Julianasluis. Hiermee werd de scheepvaart om de binnenstad van Gouda heengeleid. Het opvallende is dat het aantal scheepspassages over de Gouwe nu ongeveer hetzelfde is als in 16^{de} eeuw nl. ca 9000. Dat is dan alleen de beroepsvaart, want inmiddels is de recreatievaart in aantal belangrijker geworden. Zo'n 17000 recreatievaartuigen passeren jaarlijks de Julianasluis. Ook landelijk gezien zijn dit forse aantallen en dat komt omdat de scheepvaartverbinding via de Gouwe nog steeds een belangrijke route is tussen Amsterdam en Rotterdam.

Door de Gouwe kunnen schepen met een lengte van 90 meter, een breedte van 11 meter en een diepgang van 2,80 meter. Al die schepen bij elkaar vervoeren ongeveer 3 miljoen ton per jaar. Wat zit er dan allemaal in die schepen? Mevrouw Heemskerk Duker van de provincie Zuid-Holland heeft de gegevens bij de hand: "De meeste lading bestaat uit, zand, grind en ruwe mineralen. Deze lading wordt vervoerd van en naar diverse bestemmingen in de regio, met als hoofdbestemmingen de Goudse Betoncentrale, Betoncentrale Koudekerk aan den Rijn en Betonmortelbedrijven in Zoeterwoude en Alphen a/d Rijn." Tot eind jaren negentig werd er ook veel kerosine via de Gouwe naar Schiphol vervoerd. Dat gebeurt nu via een pijpleiding. In de toekomst zal het goederenvervoer waarschijnlijk toenemen want er zijn vergevorderde plannen voor een containerterminal bij Alphen aan de Rijn. Door de provincie wordt momenteel ook onderzocht of de Julianasluis vergroot moet worden.

De provincie Zuid Holland is de beheerder van de Gouwe en het Gouwekanaal. Wat houdt dat precies in? Heemskerk Duker legt uit: "Het beheer bestaat uit technisch beheer en nautisch beheer. Als technisch beheerder draagt de provincie zorg voor de instandhouding van de vaarweg.

Hierbij valt o.a. te denken aan onderhoud aan oevers, bruggen en baggerwerkzaamheden. Als nautisch beheerder zorgt de provincie voor een veilige, vlotte en doelmatige afwikkeling van het scheepvaartverkeer." Een van die nautische taken is de bediening van bruggen zoals de spoorbruggen bij het Hamstergat. Over die bruggen gaat de volgende aflevering.



Splitsing van de Gouwe: links de Nieuwe Gouwe, rechts het Gouwekanaal